

maar ook in het zichtbare uitkomt, en dus ook een uitwendige gestalte aanneemt. Dit heeft ten gevolge dat het Verbond in het uitwendige het geestelijke of inwendig Verbond niet volkomen dekt. Beide kringen verschillen. Die van het uitwendig Verbond is veel grooter en wijder; en zelfs kan het voorkomen dat er leden van het inwendig en geestelijk Verbond zijn, die om woorzaak ook, tijdelijk buiten het uitwendig Verbond leven. En overmits nu het Sacrament, geheel in overeenstemming hiermede, eveneens een verborgen geestelijke genade heeft die van zijn uitwendigen vorm stipt moet onderscheiden worden, maar welke zonder dien uitwendigen vorm niet bestaat, en door dien uitwendigen vorm aan het uitwendig Verbond vast is gemaakt, zoo volgt hieruit dat de kerk het Sacrament moet bedienen, aan allen die in het uitwendig Verbond begrepen zijn. En de tweede regel is, dat het Verbond Gods niet hoofdelijk en personeel is, maar organisch in de geslachten ligt gefund. Altoos als de Heere God zijn Verbondsbelofte openbaart, heet het: „Uw vrouwen zaden.“ Wat hier de dieper zin en strekking van is, wordt bij het Sacrament van den heiligen Doop breder besproken. Doch nu reeds diende ook op dezen regel van het Verbond gewezen. God verklaart zijn uitverkorenen ook onder het zaad der kerk te hebben. En overmits het nu zijn wil is, dat zijn Sacrament aan geen zijner uitverkorenen zal onthouden worden, zoo onderwijst de Heilige Schrift ons, om ook aan het zaad der kerk zijn Sacrament te bedienen.

Wel is het blijkens deze beide regelen zeker, dat het Sacrament op die wijs tevens aan vele niet-verkorenen zal bediend worden, maar het blijkende der wille Gods te zijn, dat liever het Sacrament aan tien personen zal bediend worden, wien het niet toekomt, dan dat tien zijner uitverkorenen er van verstoken zou blijven. Gods ontfermingen staan dus ook bij het Sacrament op den voorgrond. Ze zijn een genademiddel door Hem voor zijn oogappels bereid en ingesteld. En daarom moet in de eerste plaats zorg gedragen, en de zaak zoo ingericht, dat het aan geen van Gods lievelingen onthouden worde. Kan nu dit doel niet anders bereikt, dan doordien het tevens worde uitgereikt aan velen, die Hij niet uitverkoort, dan aanvaardt de Heilige Schrift deze gevolg-trekking, met drielei voorbehoud, waarop de kerk telkens te wijzen heeft. Ten eerste dat God de Heere, zoo dikwijls het Sacrament aan niet-verkorenen wordt uitgereikt, er zijn genade van terugtrekt, zodat ze het eigenlijke Sacrament toch niet ontvangen. Ten tweede, dat zulk een ontvangen van het uitwendig teeken zijn oordeel met zich brengt, naar den regel dat het Nieuwē verdraaglijker zal zijn in den dag des oordeels, dan Kapernaüm dat zoovele teekenen ontvangen had. En ten derde, dat de kerk verplicht is, door de kerkelijke tucht buiten het Verbond te sluiten een iegelijk, die door belijdenis en wandel openlijk en met opgezette wil of opgeheven hand de heiligheden des Heeren tegenstaat.

KUYPER.

„Versneed ze en wierp ze in het vuur.“

En het geschiedde, als Jehudi drie stukken of vier gelezen had, vernam hij ze niet en schreef vers en wierp ze in het vuur, dat op den haard was totdat de gansche rol verteerd was in het vuur, dat op den haard was.

Jeremia 36: 23.

Jójakim, Josia's zoon, is een vorst, die u, als ge hem op Davids troon ziet zitten, weersin inboezent.

Niet omdat hij geen krijgsheld bleek; noch ook omdat hij het oordeel Gods in het opkomen der Assyriërs niet kon tegenhouden. De tempel was toch ter verbranding opgeschreven en er was voor het diep schuldige Jeruzalem geen ontkenen.

Neen, wat weersin in dezen bastaardtuit den wortel Isai wekt is, dat hij schennig en baldadig zijn onheilige hand aan Israels eere sloeg, en Gods heilig Woord met zijn pennemes aan flarden sneed en in het vuur van zijn haard verbrande.

Jeremia heeft allicht van alle latere profeten de gwaarte taak gehad. Vroegere profeten spraken van het oordeel dat komen zou, toen dat oordeel nog verre was. Maar toen Jeremia profeteerde, waren de donkere onweerswolken reeds dreigend boven Jeruzalem saamgepakt, en elk oogblik stond het bliksemvuur naar te komen en zou het donkere zwart gaan dreunen. En nu had Jeremia aan Juda en zijn koning aan te zeggen, dat die donderwolken niet zouden overdriven, maar dat de bliksem zou inslaan.

Daar schrikte toen het volk; daar verschraken Juda's vorsten nog van; maar de koning en zijn hofstoet niet.

Integendeel, koning Jójakim is daar gebeigd over. Dat profeteeren van Jeremia is hem een gruwel, een hinder, een ergernis. Wat verniet die Jeremia zich wel, om aldus tegen zijn koninklijke majesteit in te gaan? Naar den kerker met dien Jeremia en dien onheilspekkenden mond gestopt!

Maar ook zoo zou die goddelijke profetie niet vernemen.

Immers God de Heere had Jeremia indrukkelijk gelast, door zijn leerling Baruch, alle profetieën tegen Jeruzalem in een boekrol te laten opschrijven, en deze boekrol te doen lezen in 's konings paleis.

Met die perkamenten rol kwam Jehudi dan ook in het paleis.

Het was winter. Guur huilde de wind om de spitsen van Jeruzalems torens. En de koning zat in zijn winterpaleis, zich warmende bij het vuur.

Nu begint Jehudi te lezen, en al wat hij leest zijn aankondigingen van het oordeel dat over de rondige stad staat te komen. En de koning hoort het, en zijn drift ontaakt. Hij

luistert. Drie, vier profetieën hoort hij zelfs aan. Maar nu is hij zichzelf geen meester meer. En hij neemt de rol van Gods heilig Woord uit Jehudi's hand, snijdt ze met zijn pennemes aan stukken, en werpt de stukken in het vuur.

En of al drie vorsten van Juda, wier namen eershalve vermeld staan, t.w. Elnathan, Delaja en Gemaria, met alle kracht riepen: „O, Koning, bezondig u niet!“ de koning ging toch met zijn vernielingswerk door, tot heel de rolle versneden en alle profetie in het vuur van zijn haard verteerd was.

Schriklijk!

Al Israels eere school juist hierin, dat aan Israël de woorden Gods waren te betrouwen; en een koning te Jeruzalem, die beeldrager van den Messias is, koelt zijn onheilige woede door in arren moede Gods heilig Woord te verscheuren en te vernielen, tot hij waant dat het nu weg is.

Toch was het dat niet.

Jeremia's profetieën bezitten we nog. Daar zorgde God de Heere voor, die zijn profetie gelastte, nogmaals door Baruch geheel dezelfde woorden in een rolle te doen schrijven. Maar Jójakims zonde blijft er niet minder onttettend om. Dat pennemes en dat vuur blijven tegen hem roepen tot in den dag des oordeels.

Want wat dreef dezen van God verlaten koning tot zijn euveldaad? Was het twijfel aan de echtheid der profetie? Was het de mindere eerbiedwaardigheid van Jeremia's persoon? Neen, wat Jójakim prikkelde in zijn nieren, was dat Gods heilig Woord tegen hem inging; hem en zijn volk op de kaak stelde; hem hunne zonde onverbloemd aanziet; alle mom en masker hun van het aangezicht trok; en hen met Gods ontzettende oordeelen bedreigde.

Had die profetie hem geveeld; zijn gevoel van eigen hoogheid toegesproken; en Gods oordeel verre gesteld; diezelfde Jójakim zou de heilige rolle schier afgodisch vereerd en Jeremia duurzaam aan zijn hof genood hebben. Maar nu dit niet zoo was; nu Gods heilig Woord niet vleide, maar vlijnde; nu dat Woord niet van vrede, maar van oordeel sprak; nu kon Jójakim dat Woord niet uitstaan; nu komt alles wat in hem is tegen dat Woord in verzet; en in bijna kinderachtige woede snijdt hij het aan stukken met zijn pennemes en geniet er in, als hij de brokstukken er van vlam ziet vatten in het vuur.

En toch is deze Jójakim in dit opzicht geen eenling.

Veeler leeft die Jójakim nog en heeft zich in alle land veelelvoudigd.

Want nog doen nu duizenden bij duizenden, wat eens Jójakim in zijn winterpaleis deed. Ze rafelen Gods Woord uitte; ze versnijden het; en zoeken het te vernietigen. En wel ontbreken ook nu de Elnathans en Delaja's en Gemaria's niet, die roepen: „Laat af en bezondig u niet!“ maar hun geroep wordt overschreeuwd, en veel machtiger is de schare die dit versnijden en vernietigen van Gods heilig Woord toelicht.

En zeg nu niet, dat dit roekeloos bedrijf thans uit andere drijfveeren voortkomt; want dat komt het niet. Och neen, evenals in Jójakims dagen, is het nog altoos de inhoud van dat Woord, waardoor de ongoddelijke ijver tegen dat Woord geprikkeld wordt.

Want wel zijn de hedendaagsche versnijders zich hier op verre na niet altoos bewust van. Veeler zijn ze er bij menigte, die uit overtuiging zoo te werk gaan. Zelfs beweren niet weinigen, dat ze zóó eerst Gods Woord tot zijn eere zullen brengen. Maar zóó kunt ge hun bedrijf niet in verband zetten met de strooming der geesten, of ge merkt aan alles, hoe in hen slechts de tijdgeest werkt, en hoe die tijdgeest, om den inhoud van het Woord tot elken prijs van het Woord af wil.

De Bijbel moet weg. Nu wel niet door hem te verbranden, want nu hij gedrukt is, zou dat weinig baten. Maar weg uit de huizegenen, weg uit de scholen, weg als bron van eenig ware Godskenis, straks ook weg uit Gods huis.

Zo lang de Bijbel nog heerschappij over de harten behoudt, kan de moderne tijdgeest niet in de harten heerschen. En daarom moet hij versneden, moet hij aan flarden gereten, en om daartoe te geraken, allereerst in zijn goddelijk gezag ondermijnd.

Die Bijbel, die den mensch op het diepst vernedert en God op het hoogste verhoogt, is een doorn in het oog van wie in den mensch roemt en alleen in het geloof aan den mensch waarborg voor de toekomst ziet.

De hooge mensch duldte die krenking van zijn menscheere niet langer, en daarom moet ook nu nog, als eens bij Jójakim, het pennemes in het perkament.

En zegge nu niemand: „Van die zonde ben ik althans vrij!“ want wie dat zegt, kent zich selven niet.

Van nature gaat elke hart tegen Gods Woord in. Gods Woord staat ons in den weg. Het dwarsboomt onze plannen. Het strijdt tegen onze lusten. Het bestraft onze zonden. Het roept ons op ten laatste oordeel. En wijst ons op de eeuwigheid die kan komen.

En of nu 's Heeren volk, ook in deze landen, al gruw bij de gedachte aan de roekeloosheid waarmee de hand aan Gods heilig Woord wordt geslagen, dat baat niet met al, zoolang ge niet zelf in uw hart, en in uw huis, en in uw leven te midden van de wereld, voor dat Woord heeft, dat Woord ontziet en met uw trotschen, vleeschlijken wil voor dat Woord uit den weg gaat.

Onze eigen weerspannigheid tegen dat Woord is een verraad, dat we aan onzen God plegen en een heimelijk samenspannen met den vijand, die het op vernieling van dat Woord toeliet.

En daarom zie niet op anderen en vloek ze niet; maar zie op uzelf en uw huis.

Kan daar het ongelovig woeien tegen dat Woord door genade overwonnen, dan baat het den Jójakims niet, of ze met hun pennemes al dat Woord zoeken te versnijden.

Dan toch zal God zijn Woord handhaven in de harten; er zal weer verschrinking en ontzetting voor dat Woord in de zielen slaan; het gezag van dat Woord zal koninklijk en met majesteit heerschen; en ook nu nog zal dat Goddelijk Woord ons vernedert en daardoor opheffen, ons verblijzen en daardoor troosten.

Satan heeft zijn Jójakims, door wie hij het poogt te vernietigen. Maar ook de Heilige Geest heeft nog altoos zijn Baruchs, die het weer in orde voor u stellen.

En als het getuigenis van dien Heiligen Geest dat Woord maar in uw binnenste bezegelen mag, dan leeft het en zal het blijven leven, en zegen zal er van uitstromen, tot eens het laatste woord der profetie zal zijn vervuld.

KUYPER.

Amsterdam, 7 Maart 1890.

In de kerk van Zwijndrecht zijn groote dingen geschied.

Voor de afzetting van Ds. Sleswijk Visser te Rijsoord had eindelijk veler oog voor den verderfelijken invloed van de Synodale organisatie doen opengaan, en den kerkeraad onder de leiding van haar predikant Ds. A. Knoll, bewogen op betere regeering der kerk naar den eisch van Gods Woord bedacht te zijn.

Zonder veel drukte te maken, sloeg daarom de kerkeraad den practischen weg in, hierin bestaande, dat hij stil voortging zijn kerk te besturen, maar zich onthield van alles wat wel de Synodale reglementen geboden, doch tegen Gods Woord streed.

Tevens nam de kerkeraad, door het gebeurde te Rijsoord geleerd, bijtijds zijne maatregelen, om, mochten de Synodalen ook hier de kerk van hare goederen komen berooven, gelegenheid voor de vergadering der geloovigen te openen.

Dit werd natuurlijk door Synodale vrienden naar het Classicaal bestuur van Dordt en het Prov. kerkbestuur van Zuid-Holland verkapt en overgebleed, en niet lang duurde het dan ook, of de machthebbers lieten van zich hooren.

Eerst nam men den ouderling A. Pijper onder handen, die pas was opgetreden, en als kerkvoogd nog niet eens een vergadering der kerkvoogdij had bijgewoond. Hem wilde men blijkbaar, juist wijl hij kerkvoogd was, eerst onschadelijk maken. Op de kerkgoederen hebben de heeren het altoos het eerst gemunt.

Zoo werd dan bij een missive van het Classicaal bestuur No. 203 de heer A. Pijper provisioneel geschorst. Niet de overige leden van den kerkeraad, wier zaak bij missive No. 202, onder dagteekening van 24 Januari jl. naar het Provinciaal kerkbestuur van Zuid-Holland werd verwezen.

Vooraf waren alle leden van den kerkeraad opgeroepen, om voor het Classicaal bestuur van Dordt te verschijnen; maar zij waren niet verschenen, en vonden het beter dit schrijven aan genoemd bestuur in te zenden:

Afschrift.

Aan het Classicaal Bestuur van Dordrecht.

De kerkeraad van Zwijndrecht, heeft de eer, u naar aanleiding van een missive d.d. 20 Januari, aan elk lid van den kerkeraad persoonlijk gericht, als antwoord daarop het volgende te melden: Dat de kerkeraad niet voornemens is, aan uwe oproeping om aanstaanden Vrijdag 24 Jan. 1890 voor u als zich noemend Classicaal Bestuur van Dordrecht te verschijnen, op grond, dat hij u als zodanig naar aanleiding van uwe handelingen tegen Gods Woord niet kan erkennen. Gij hebt toch, door er in te berusten, dat broeder Sleswijk Visser van Rijsoord werd afgezet, wel wetig naar de reglementen, maar niet naar Gods Woord gehandeld; daar men volens dat Woord niemand uit zijn ambt onttetten mag, dan wegens een ergerlijk leven of dat hij de hoofdwaheden van Gods Woord loochent, dus alleen om leven en leer. Gij hebt toegelaten, al was het onder protest, dat het beroep van den heer Liefstick naar Slidrecht werd geapprobeerij zijt tegen de goedkeuring van dat beroep niet opgekomen, omdat Z.E.w., gelijk genoegzaam uit zijne prediking en geschriften blijkt, de hoofdwaheden van Gods Woord verwerpt, maar hebt het in den vorm gezocht.

De kerkeraad van Zwijndrecht heeft genoegzaam getoond, dat hij van de zich noemende Besturen der Ned. Herv. kerk niet wil weten; hij heeft toch geweigerd; drie attestaten in te schrijven, op grond, dat die drie personen zich hadden laten aannemen bij een kerkeraad, die den hoofdinhoud van Gods Woord verwerpt; en het strijdig is met tucht en orde, dat men zich in dezelfde kerk in een eere gemeente mag laten aannemen, hetwelk de gruwelijkste losbandigheid in de hand werkt. Het hoofd van den kerkeraad van Zwijndrecht is niet naar Rijsoord gegaan, om daar in de vacature naar de reglementen, maar gelijk uit bovenstaande is aangetoond, niet naar Gods Woord, te gaan prediken. De kerkeraad liet gedurig, als de eigen leeraar verhinderd was op te treden, predikanten uit de Christelijke Gereformeerde kerk en uit de Nederlandsche Gereformeerde kerken voor de gemeente optreden.

De kerkeraad geeft u door dezen te kennen, dat hij in hetzelfde voetspoor wensch voort te wandelen en de gemeente te regeeren naar Gods Woord. Hij is vervolgens niet meer voornemens op eenige missive, die hij van de Besturen van het Neder. Hervormd Kerkgenootschap mocht ontvangen, te antwoorden, op grond dat al die Besturen toonen geen eerbied en ontzag te hebben voor Gods Woord, doordat zij de reglementen boven het dierbaar getuigenis Gods handhaven. Het is hun uit alles te bleken, dat de Besturen geen rekening houden met Gods Woord, maar temand alleen uit zijn ambt onttetten of in het ongelijk stellen naar menselijke instellingen. Het is de bede van den kerkeraad, dat ook uwe oogen voor deze breuke mogen worden geopend, en zijn zij geopend, dan geve de Koning der Kerke Gods, wiens eere ons boven alles ter harte moet gaan, u kracht en genade om met zulke zondige banden te breken, om niet in te gaan tegen Gods Woord en uw geweten, bedenkende, dat wij allen eenmaal rekenschap zullen moeten doen van al onze handelingen aan Hem, die onze harten kent en een jaloersch God is omtrent zijne eere.

Gedaan in onze kerkeraadsvergadering van 21 Januari 1890.

De kerkeraad,

Ds. A. KNOLL,
C. SCHULLER,
W. VLIJGENHART,
A. PIJPER,
J. BAAN,
L. VAN LOON,

Het Provinciaal kerkbestuur van Zuid-Holland trad dan ook reeds spoedig handelend op en ging op 24 Februari tot de afzetting van den predikant en al de leden van zijn kerkeraad over.

De schorsingsbul van den heer A. Pijpers luidde aldus:

No. 203.

Het Classicaal Bestuur van Dordrecht.

Ontvangen hebbende het bericht, dat te Zwijndrecht pogingen in het werk gesteld worden, om aldaar een doleerende kerk te vormen, en dat dat streven in de hand gewerkt wordt door de leden van den kerkeraad der Nederlandsche Hervormde Gemeente aldaar.

Gezien dat de heer Anthonie Pijper, die tot het Kerkbestuur van de Nederlandsche Hervormde Gemeente te Zwijndrecht behoort, ook Ouderling is bij die Gemeente,

Gezien het Proces-verbaal van Praeses en Scriba van het Classicaal Bestuur van Dordrecht, d.d. 20 Januari 1890, volgens hetwelk genoemde heeren zijn opgeroepen, om op heden voor het Classicaal Bestuur van Dordrecht te verschijnen,

Gezien het antwoord van den heer A. Pijper op genoemde oproeping d.d. 21 Januari 1890, gereg. sub. No. 201, dat de kerkeraad van Zwijndrecht van de zich noemende besturen der N. H. Kerk niet wil weten, en dat hij niet voornemens is aan onze oproeping gehoor te geven, omdat hij het Classicaal Bestuur van Dordrecht niet als zodanig kan erkennen,

Overwegende, dat zulks is verstoring van orde en rust, en verzuim en vergrijp in de uitoefening van kerkelijke betrekkingen,

Gezien art. 47 en 48, Reglement Kerkelijk Opzicht en Tucht.

Schorst provisioneel den heer Anthonie Pijper als Ouderling bij de Nederlandsche Hervormde Gemeente te Zwijndrecht.

Afschrift van dit besluit zal gezonden worden aan den bezwaarde, aan den Kerkeraad en het Kerkbestuur der Ned. Hervormde Gemeente te Zwijndrecht, aan den Burgemeester van Zwijndrecht en aan het Provinciaal Kerkbestuur van Zuid-Holland.

Tegenwoordig waren R. Visscher, Praeses, C. M. van Oosterzee, Assessor, D. van Popta, L. C. TERNEDEN, A. Vogelaar, G. Sillevius en A. W. L. TALMA, Scriba.

Gedaan in de buitengewone vergadering van het Classicaal Bestuur van Dordrecht op den 24sten Januari 1890 te Dordrecht gehouden.

R. VISSCHER, Praeses.
C. M. VAN OOSTERZEE, Assessor, qq.
VAN POPTA, qq.
L. C. TERNEDEEN,
A. VOGELAAR pz.
G. SILLEVIUS,
A. W. L. TALMA, Scriba.

Voor eensluidend afschrift.

A. W. L. TALMA, Scriba.

Is reeds dit stuk opmerkelijk om de namen die er onder staan, dit is niet minder het geval met de afzettingbul van het Provinciaal kerkbestuur van Zuid-Holland, die in dezer voege sprak:

Afschrift.

Het Provinciaal Kerkbestuur van Zuid-Holland, ontvangen hebbende een afschrift eener uitspraak d.d. 24 Januari 1890, No. 202, waarbij het Classicaal Bestuur van Dordrecht, overwegende, dat de bezwaren tegen de heeren Anne Knoll, predikant, Casper Schuller en Willem Vliegthart, ouderlingen, Jan Baan Azn. en Lambertus van Loon, diakenen, allen Kerkeraadsleden der Ned. Hervormde Gemeente te Zwijndrecht, aanleiding zouden kunnen geven tot onttrekking uit eene kerkelijke bediening, de behandeling der zaak schorst en verzendt naar het Provinciaal Kerkbestuur voornoemd, met kennisgeving aan ieder der bezwaarden;

Gezien een proces-verbaal, waarbij het Moderamen des Classikalen Bestuurs verklaart, onder datum van 20 Januari 1890, de leden des Kerkeraads voornoemd te hebben opgeroepen om voor het Classicaal Bestuur te verschijnen op 24 Januari jl., en het antwoord des Kerkeraads op deze oproeping;

Gezien het proces-verbaal van een getuigenverhoor, op last der Commissie van onderzoek te Dordrecht gehouden den 13 Februari 1890, door getuigen ondertekend; het antwoord van het Moderamen des Classikalen Bestuurs, d.d. 15 Februari, op een schrijven van de Commissie voornoemd;

Gehoord het rapport der Commissie, belast met het onderzoek dezer tuchtzaak namens het Provinciaal Kerkbestuur van Zuid-Holland;

Overwegende wat de feiten betreft;

1. dat de heer Anne Knoll, predikant te Zwijndrecht, in overleg met de leden des Kerkeraads bij leden der gemeente persoonlijk is rond geweest om geld in te zamelen voor het bouwen eener nieuwe kerk, en deselve uit te noodigen zich bij hem aan te sluiten om het kerkverband met de Nederlandsche Hervormde Kerk te verbreken;

2. dat die predikant met een aantal leden der gemeente eene van den kansel afgekondigde vergadering heeft gehouden, waarin besloten is geene Christelijke Gereformeerde gemeente te stichten, maar zooals werd uitgedrukt, eene Doleerende Kerk;

3. dat de predikant in overleg met en medewerking van de Kerkeraadsleden grond heeft gekocht om een kerk en pastorie te bouwen;

4. dat de predikant op 19 Januari 1890 van den kansel heeft afgekondigd, dat bestek en teekening van de doleerende kerk en pastorie in den loop der week ter visie zouden liggen;

5. dat de predikant van de zich aannemende nieuwe lidmaten vergt, dat zij zich bereid verklaren bij de doleerenden zich aan te sluiten;

6. dat de leden des Kerkeraads der Ned. Herv. gemeente te Zwijndrecht, opgeroepen om in de vergadering des Classikalen Bestuurs te verschijnen, een brief d.d. 21 Januari 1890 hebben ingezonden, waarin zij verklaren niet te verschijnen, omdat zij het Classicaal Bestuur als zodanig niet erkennen; dat de Kerkeraad van Zwijndrecht genoegzaam getoond heeft, dat hij van de zich noemende Besturen der Nederl. Hervormde Kerk niet wil weten; dat de Kerkeraad gedurig, als de eigen leeraar verhinderd was op te treden, predikanten uit de Christelijke Gereformeerde Kerk en uit de Nederlandsche Kerken voor de gemeente liet optreden;

dat de Kerkeraad te kennen geeft, dat hij in hetzelfde voetspoor wensch voort te wandelen en de gemeente alleen te regeeren naar Gods Woord en niet meer voornemens is op eenige missive, die hij van de Besturen van het N. H. Kerkgenootschap mocht ontvangen, te antwoorden;

dat het Classicaal Bestuur, in zijne vergadering van 24 Januari jl., overwegende, dat zulks is verstoring van orde en rust, en verzuim en vergrijp in de uitoefening van kerkelijke betrekkingen, en aanleiding zou kunnen geven tot onttrekking uit eene kerkelijke bediening, naar art. 47 Reglement voor Kerkelijk Opzicht en Tucht de behandeling der zaak heeft ge-

schorst en verzonden naar het Provinciaal Kerkbestuur van Zuid-Holland;

dat dit Bestuur, ten einde een laatste poging aan te wenden om deze verkeerdheden in den geest der broederlijke liefde uit den weg te ruimen, de leden des Kerkeraads heeft opgeroepen om voor een Commissie te verschijnen te 's-Gravenhage, den 19 Februari, des namiddags te twee uur, in de Consistoriekamer der Kloosterkerk;

dat geen enkele hunner aldaar is verschenen, hoewel zij allen den oproepingsbrief hebben aangenomen, blijkens de ten processe aanwezige stukken;

Overwegende in rechten:

dat de handelingen hierboven vermeld sub 1, 2, 3, 4, 5 in strijd moeten geacht worden met de plechtige beloften, bij de bevestiging afgelegd, om naar vermogen mede te werken tot den bloei der Nederlandsche Hervormde Kerk met opvolging van hare verordeningen; dat zij, door Kerkeraadsleden gepleegd, in strijd zijn met de verplichtingen des Kerkeraads om zich in alles naar de reglementen te gedragen en toe te zien dat deze worden opgevolgd;

dat de brief des Kerkeraads, sub No. 6 vermeld, ten duidelijkste toont, dat de leden des Kerkeraads het vaste voornemen hebben genomen, om zich met woord en daad van de Nederlandsche Hervormde kerk af te scheiden en, zooveel het in hun vermogen is, de leden der Hervormde Gemeente te Zwijndrecht in hunne afscheiding mede te slepen, en alzoo scheuring en verwarring, twist en tweedracht in de gemeente te verwekken;

dat deze handelingen niet anders kunnen beschouwd worden dan als verstoring van orde en rust, en verzuim en vergrijp in de uitoefening van kerkelijke betrekkingen, waarop in de gegeven omstandigheden en inzonderheid wegens de houding van beklagden, tuchtmiddelen dienen te worden toegepast;

Rechtsprekende in eersten aanleg;

Gezien art. 11 Algemeen Reglement; art. 13 Reglement voor de Kerkeraaden; art. 39 Reglement voor het Godsdienstonderwijs; art. 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 14, 19, 21, 28, 37, 47, 50, 51 Reglement voor Kerkelijk Opzicht en Tucht;

Verklaart de Heeren ANNE KNOLL, predikant,

CASPER SCHULLER, Ouderlingen,

WILLEM VLIJGENHART, Diakenen,

JAN BAAN AZN. en

LAMBERTUS VAN LOON,

schuldig aan verstoring van orde en rust en aan verzuim en vergrijp in de uitoefening van kerkelijke betrekkingen;

Ontzet hen uit alle ambten en kerkelijke bedieningen door hen bekleed in de Ned. Hervormde Gemeente te Zwijndrecht en in de Nederlandsche Hervormde Kerk, alsmede van het lidmaatschap der Nederlandsche Hervormde Kerk;

Bepaalt dat afschrift dezer zal gezonden worden aan ieder der beklagden binnen acht dagen, aan den Kerkeraad der Ned. Herv. gemeente te Zwijndrecht, aan de Heeren Kerkvoogden der Ned. Herv. gemeente aldaar, aan het Classicaal Bestuur van Dordrecht, aan den Heer Burgemeester van Zwijndrecht, aan den Minister van Financiën, en zoodra deze uitspraak kracht van gewijsde zal hebben verkregen, aan de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk, en een afschrift geplaatst in de officiële Kerkelijke Courant.

Gedaan in de buitengewone vergadering van het Provinciaal Kerkbestuur van Zuid-Holland, gehouden te Rotterdam, den 21 Februari 1890.

Tegenwoordig de Heeren L. Doedes Dzn.,

President, E. Cesar Segers, Vice-President, Jhr. P. O. H. Gevaerts van Simonsdaven, W. Zegers,

Dr. J. H. Gunning J.Hzn., A. Bosman, J. C. van Sleg, Dr. G. J. van der Flier en A. Loeff,

adviseur lid en Secretaris.

(was get.) L. DOEDES DZN., President,

E. CESAR SEGERS, Vice-President,

P. O. H. GEVAERTS VAN SIMONSDAVEN,

W. ZEGERS,

J. H. GUNNING J.HZN.,

A. BOSMAN,

J. C. VAN SLEG,

G. J. VAN DER FLIER,

A. LOEFF, adv. lid en Secretaris.

Voor eensluidend afschrift.

De Secretaris des Provinciaal Kerkbestuurs van Zuid-Holland,

A. LOEFF.

Let nu eens op al deze namen, en ge ziet, dat ook hier, we meenen uitsluitend, „orthodoxe“ mannen handelend optreden, Zelfs Ds. Van Oosterzee van Slidrecht. En wat dan te zeggen van een Classicaal bestuur als dat te Dordrecht, dat in de zaak van Slidrecht klaagt over het Provinciaal kerkbestuur, en jammerd dat het „omzetten der Besturen“ niet helpt; en thans met datzelfde Provinciaal kerkbestuur saamsant, om een kerkeraad die zijn kerk naar Gods Woord wil regeeren, als kerkelijk des doods schuldig, at te maken.

Moge aan Ds. Knoll en zijn kerkeraad in rijke mate moed en volharding worden geschonken, om zich niet te laten imponeren, maar, er kome wat er kome, in de kracht huns Gods voor zijn waarheid pal te staan.

Eindelijk is er dan toch over de Slidrechtse kwestie een vlugschrift uitgekomen, waarin al de locuststukken bijeen staan.

Het zag het licht bij Koebrugge en De Zeeuw te Dordrecht, en is, hoezeer ook anoniem uitgegeven, toch kennelijk uit den hoek van het Classicaal bestuur van Dordrecht afkomstig.

Blijkbaar is men te Dordrecht verontwaardigd over de handelwijze van het Provinciaal kerkbestuur van Zuid-Holland. Althans we lezen op blz. 90:

Met den meest denkbaren spoed werd, op verzoek van den kerkeraad, andermaal eene buitengewone vergadering van het Prov. Kerkbestuur van Zuid-Holland samengeroepen. En wat zeker weinigen hadden verwacht geschiedde. Het Provinciaal Kerkbestuur van Zuid-Holland, samengesteld, met éne enkele uitzondering — let wel! — uit rechtzinnige predikanten en ouderlingen, sloeg geen acht op de wenschen van het belijdend deel der Slidrechtse gemeente, geen acht op de dringende beden, op de conscientie-kreten, van die zijde vernomen, maar verklaarde bij dusgenaamde eindbeslissing het beklag van den k

at het Provinciaal
and;
e een laatste poging
keerdheden in den
de uit den weg te
terdaas heeft opge-
missie te verschij-
n 19 Februari, des
de Consistoriekamer

daar is verschenen,
epingsbrief hebben
in processe aanwe-

boven vermeld sub
ten geacht worden
bij de bevestiging
in mede te werken
nde Hervormde re-
verordeningen;
leden gepleegd, in
tingen des Kerke-
de reglementen te
deze worden op-

ids, sub No. 6 ver-
dat de leden des
emen hebben geno-
en daad van de
terk af te scheiden
mogen is, de leden
te Zwijndrecht in
alsleepen, en alzo
rist en tweedracht
n;
et anders kunnen
erstoring van orde
p in de uitoefening
waarop in de ge-
sonderheid wegens
n, tuchtindelen
aanleg;
eglement; art. 13
len; art. 39 Regle-
derwijs; art. 1, 3,
18, 37, 47, 50, 51
Kerk en Tucht;
KNOOL, predikant,
Ouderlingen,

Diakenen,
orde en rust en
e uitoefening van
en kerkelijke be-
in de Ned. Her-
recht en in de
erke, alsmede van
dsche Hervormde

er zal gezonden
den binnen acht
de Ned. Herv.
de Heeren Kerk-
eente aldaar, aan
ndrecht, aan den
adrecht, aan den
zoodra deze uit-
zal hebben ver-
nede der Neder-
en een afschrift
telijke Courant,
vergadering van
in Zuid-Holland,
n Februari 1890,
n Doedes Dan,
e-President, Jhr.
aven, W. Zegers,
n Bosman, J. C.
ier en A. Loeff,

President.
Vice-President,
TS VAN SIMONS-
HZN.
TER.
n en Secretaris,
chrift.
n Kerkbestuurs

namen, en ge
n uitsluitend,
iedrecht, En
Classicaal be-
at in de zaak
st Provinciaal
het »omzetten
hans met dat
n aanspant,
rk naar Gods
lijk des doods

in kerkeraad
ding worden
n laten impo-
kome, in de
waarheid pal

e Sliedrecht-
uikomen, een
staan.
gge en De
hoezeer ook
lijk uit den
r van Dor-

icht veront-
van het Pro-
olland. Al-

ed werd, op
ermal eene
Prov. Kerk-
roepen. En
geschiede.
nd-Holland,
tendering—
dikanten en
de wenschen
chische ge-
eden, op
vernoemen,
eindbeslis-
d tegen het
n Dordrecht
de dit Be-
sladen, zon-
ook zonder

er op te letten, dat de approbatie door het
Class. Bestuur van Dordrecht nooit was ge-
weigerd, aan zijn moderaten op, de appro-
batie van het beroep te verleenen. Wien ver-
wonderd het, dat menigen bij het lezen van
dit droevig feit vol verontwaardiging uitroep:
Wat haat het ons, of wij nu jarenlang gewor-
steld hebben, om de teugels van het bestuur
onzer kerk aan moderne handen te ontrukken?

Voor al die laatste woorden leggen
we den nadruk: „Wat haat het nu of we
jaren lang geworsteld hebben, om de teugels
van het bestuur der kerk aan moderne
handen te ontrukken?”

Neen, dit baat metterdaad niets, om de
eenvoudige reden, dat als ge uw kerkbe-
stuur hebt omgezet, dat kerkbestuur door
zijn fatalen invloed uw vrienden omzet, en
ze van strijders voor 's Heeren naam ver-
keeren doet in strijders voor de Synodale
hoogheid.

Er ligt dan ook iets waars in wat we
aan het slot dezer brochure lezen:

Maar genoeg: hoeveel oorzaak tot droefheid
en ergernis er zijn moge, toch heeft de strijd,
die te Sliedrecht onthrande en zeker nog
lang niet gedempt is, niet enkel zijn schaduw-
maar ook zijn lichtzijden. Immers, tengevolge
van dien strijd zijn er in die gemeente vele
oogen opgegaan voor het ontzettende van
's hedendaags ongelooft, dat niets heilig acht,
en voor de onmisbaarheid van ons allerheiligst
geloof. Slappenden zijn wakker geschud en bij
velen is eene levende belangstelling gewekt
voor het Evangelie, dat getuigenis aflegt van
dien Christus, die gestorven is om onze son-
den en opgewekt ter onzer rechtvaardig-
making. Bovendien is door dezen strijd alweer
meer aan den dag gekomen de treurige,
schier hopeloze toestand, waartoe de Kerk
onszins is gekomen, maar niet minder
de erbarmelijke positie, die de moderne gods-
diensteleeraars daarin bekleeden, zoolang die
Kerk althans nog blijft vasthouden aan hare
heerlijke beelden, gegrond op Gods onfeil-
baar Woord.

Dit nu kan waar zijn.
Maar het is ook mogelijk, dat zij die dit
gevoelen, toch op den ingeslagen weg voort-
gaan, en dan baat het niet, maar schaad
het. Want wie na een kerkelijk schandaal
als dat te Sliedrecht, toch weer het hoofd
in den schoot legt, wordt in de kerkelijke
zonde verhard.

Onze opmerking, dat het zaak was het
woord „heilig” vóór engelen, profeten,
apostelen, evangelie, sacrament enz. te her-
stellen, werd door de *Tijds* (een Roomsche
organ) begroet als een terugkeer tot Room-
sche usantie, en een politiek blad, het *Hand-*
griep deze vreugdebetuiging gretig aan, om
den volke te verkondigen, dat blijkbaar
het bondgenootschap reeds verder ging dan
de politiek.

Naar aanleiding hiervan zij ons een drie-
tal opmerkingen vergund.

De eerste is deze, dat „heilig” vóór engel,
profeet, apostel enz. te gebruiken, geen
„Roomsche” usantie is, maar usantie der
Heilige Schrift, en op dien grond usantie
van alle Christelijke kerken, ook van de
Gereformeerde. De Heilige Schrift spreekt
van *heilige engelen* in Matth. 25: 31, Mark.
8: 38, Luk. 9: 26, Hand. 10: 22, Openb.
14: 10. Van *heilige profeten* in Luk. 1: 70,
Hand. 3: 21, Ef. 3: 5, 2 Petr. 1: 21, 2
Petr. 3: 2, Openb. 18: 20 en Openb. 22: 6.
Van *heilige apostelen* in Ef. 3: 5 en Openb.
18: 20. Van *Heilige Schrift* in 2 Tim.
3: 15, Rom. 1: 2 enz. En evenzo wordt
in onze Formulieren van eenigheid en in de
Liturgie gedurig gewag gemaakt van „heilige
profeeten en apostelen,” van „heilige Schrift”
en „heilig Evangelie,” van „heilig Sacra-
ment” en „heilige Kerk.”

Van terugkeer tot „Roomsche” usantie
kan dus geen sprake zijn. Er is alleen
sprake van herstel eener usantie, die op
grond der Heilige Schrift aan alle Christe-
lijke kerken gemeen is.

Onze tweede opmerking zij, dat we vol-
strekt niet ten onrechte waarschuwen tegen
de opvatting, om toch uit dit *heilig* voor
evangelist, apostel of profeet nimmer af te
leiden, dat hiermee op hun zondeloosheid
wierd gedomd. Om het theologisch uit te
drukken, het „heilig” heeft in dit gebruik
volstrekt geen *ethische* beteekenis, maar
doelt op den oorsprong van hun getui-
genis.

Hiertegen nu kwam de *Tijds* in verzet
met de opmerking, dat ook de Canonisatie
der Roomsche heiligen volstrekt niet uit-
spreekt, dat ze *sondeloos* waren. Dit nu is
slechts ten deele waar. De Roomsche kerk
beoogt met haar Canonisatie wel terdege
een getuigenis af te leggen omtrent het
heilig karakter van de personen die ze ca-
noniseert. Wel ontkenet ze niet, dat er nog
iets zondigs in hen kan zijn overgebleven,
maar een „heilige” die evenals de heilige
Paulus zou uitroepen: „Mij, de allergruote-
ste zondaren,” is voor haar ondenkbaar.

Reeds Ambrosius liet dit punt zelfs
twijfelachtig, en liet het vraagstuk, of zij
nog zonden hadden, onbeslist. Hij zegt
toch letterlijk: „Zij (de martelaren) kun-
nen bidden voor onze zonden, omdat in-
dien ze al eenige zonden gehad heb-
ben, ze deze door hun eigen bloed heb-
ben uitgewischt” (si quae habuerunt pec-
cata). De Roomsche opvatting is dan ook
wel terdege, dat zulke personen een bij-
zonder heilig leven hebben geleid; dat God
reeds op aarde dit heilig leven gekroond
heeft door hen wonderen te laten verrich-
ten; en dat op dien grond hunner gedachtenis
moet geschieden in den eeredienst; dat al-
taren te hunner eere moeten worden opge-
richt; en dat de geloovigen hun tusschen-
komst moeten inroepen, om te krachtiger
vergeving van zonde te erlangen en in nood te
worden gered. — Het uitgangspunt is en
blijft dus, dat de titel van *heilig* zijn grond

vindt in *heiligen levenswandel*. En dit nu,
zoo herhalen we, is niet de grond, waarop
van heilige profeten en apostelen spre-
ken, omtrent wier leven we meestal zeer
weinig weten. Het „heilig” vóór apostelen
en profeten beduidt uitsluitend, dat hun
dienst en woord niet uit hen zelfden noch
uit eenige aardse instelling was, maar
rechtstreeks goddelijken oorsprong had.

Onze laatste opmerking eindigt gelid de
opmerking van de *Tijds*, dat wij op onze
beurt broeder Bechthold canoniseerden.

Zien we wat hiervan aan is.
Onder Canonisatie verstaat de Roomsche
Katholieke kerk, dat iemand, die eerst
venerabilis, en daarna *beatus* is ver-
klaard, nu ten slotte door den Paus op
den Canon der *heiligen* wordt geplaatst. En
zulk op grond van zijn bijna onzondigen
levenswandel en door hem verrichte won-
deren. En dat wel met het gevolg, dat
hij thans ook de vereering der heiligen
moet ontvangen, door vermelding bij de
Mis, door eigen altaar, en door *invocatio*
of aanroeping in den gebede.

Door ons daarentegen is van onzen diep
betreunden broeder Bechthold alleen gezegd,
dat, al had de Synode hem uitgebaanen,
Gods engelen hem bij zijn sterven in Gods
Vaderhuis hebben ingedragen en dat hem
daar de kroon wacht na den strijd.

Beide onze verklaring en Rones Canoni-
satie hebben dus niets met elkaar gemeen.
Al wat wij van onzen broeder Bechthold
zeiden, is wat de Heere Jezus van den
armen man in de gelijkenis zegt.
Na te lezen in Lukas 16.

Van de *Bibliotheca Reformata* is thans
weder een deel verschenen, door de goede
zorg van Prof. Dr. De Hartog, die er eene
belangrijke voorrede aan toevoegde, en
nog een nadere studie over *Zanchius* als
exeget toezei.

Met dit deel is de commentaar van *Hier-*
Zanchius op den brief aan de Efezen com-
pleet, en alzo nogmaals een degelijk werk
onder bereik van onze Gereformeerde pre-
dikanten gebracht.

Toch schijnt het dat de Latijnsche taal
het drukke lezen in onze oude Gerefor-
meerde literatuur niet bevordert. Over-
schillig toch of men het lijstje van onze
Gereformeerde predikanten nagaat, die nog
ouder de Synode leven, of vrij wierden,
of buiten haar om leefden, nog altoos zijn er
seer velen die zich niet aanmelden.

Het is daarom dat in het volgende deel
eene proeve zal genomen worden met een
onzer oude auteurs in de Nederduitsche taal.

Denkelijk met de Catechismusuitlegging
van Basting, die in 1591 het eerst in haar
Hollandsch gewaad het licht zag.

Dit deel zal van de hand van Prof. Dr.
Rutgers zijn.

Uit Bentheim verzoekt men ons eene
rectificatie.

We hadden in ons No. van 26 Januarij
van de trouwe Gereformeerden van Bent-
heim gesproken als van een „afgescheiden
groep.”

Dit schijnt den indruk te hebben gemaakt,
alsof we daarmee aan deze kerken een
separatistisch standpunt toeschreven.

Toch was dit niet het geval.
Daartoe kennen we het streven en be-
doelen onzer Bentheimse broeders veel
te goed.

Onze woorden strekten alleen om te zeg-
gen, dat deze kerken niet in verband staan
met de „Reformierte Kirche,” die in El-
berteld en elders door de Regering op
gelijken voet met de Lutherischen in de
Union erkend wordt.

Uit Purmerend vraagt men ons, of de
kerk aldaar niet evenals de kerken van
Zaandam en Alkmaar, onder de meer in-
vloedsrijke behoort, die zoo spoedig mo-
gelijk een geregelden Dienst des Woords
behoeven.

Het schijnt in deze Classis met het mo-
dernisme dan al heel ver gekomen. Zoo
meldt men o. a.:

Ziet men daarbij op de geestelijke ellende,
waarin de gemeente onder Synodaal verband
verzonk, zoodat zelfs een harer leeraaren een-
maal bij de geopende groeve van een kerk-
raadslid zeide: „Indien er een wederziens
is, dan tot wederziens”; als daar door een predi-
kant uit een genaburde kerk van den kansel
gezegd wordt: „Ik ben niet rechtzinnig, ik ben
niet krankzinnig, maar ik ben vrijzinnig”; als
daar in een genaburde kerk met de catechi-
santen gehandeld wordt over de voedingsstof
der levensmiddelen; als daar — doch waartoe
meer? De classis Edam-Hoorn biedt u de
meest treurige gevolgen van de verderfel-
lijke leervrijheid, en daar doelt de vrijge-
maakte Kerk des Heeren van Purmerend
als schiemen die geen herder hebben.

Deze leiten zijn schriklijk; te ontzettend-
der, zoo men bedenkt, dat nog steeds tal
van belijders des Heeren alles op haren en
snaren zetten, om toch het kerkelijk ge-
heel, waarin *zulk* toestanden dan toch om
wrake schreien, het koste wat het wil, in
stand te houden.

Ongetwijfeld is het in zulk een Classis
vooral noodig, dat er hoe eer hoe beter
hulp dage.

De waarheid strijkt er op de straten.

KUYPER.

Uit de Pers.

De redactie van de *Hervorming* waant dat
we de geheimen van Minister Bergmans ver-
klapt hebben.

Ze schrijft toch:
Indien men het nog niet weet, dan bewijst het laat-
ste nummer van de *Herant*, hoezeer Dr. Kuiper is

ingewijd in de regeeringsplannen, met name wat be-
treft de te verwachten legerorganisatie.

Op wat wij onlangs over den persoonlijk dienst-
plicht en de regeeringspartijen schreven naar aanle-
ding van den eisch door de *Herant* gesteld dat den
predikanten vrijstelling van den dienst zal verleend
worden antwoordt de *Herant* het volgende:

„Mogen wij hietegen overnemen dat de nieuwe
legerorganisatie zich juist daarin van de oude onder-
scheidt, dat *wie eens* dient minstens *vijftien* jaar
dienst. Vijf jaar bij het gewone leger, dan vijf jaar bij
de reserve, en dan vijf jaar bij de landweer.”

Lijft men dus een theologisch student op zijn zonde-
jaar in, dan is hij minstens verbonden tot zijn zeventig;
en moet jaarlijks korter of langer aan de exercitie
deelnemen; en in tijd van oorlog moet uittrekken.

Eerst als de redactie met dit door haar uit het oog
verloren punt zal gerekend hebben, baat voortzetting
der discussie. Een niet.

Dr. Kuiper heeft hier, meenen wij, uit de school
geklapt. Broedigen wij ons niet, dan was wat hij van
de nieuwe legerorganisatie mededeelt, nog niet bekend
dan lield de minister van Oorlog zijn plannen ge-
heim, en weet zelfs de Raad van State er niets van;

en deelen De Kuiper mede, dat de nieuwe leger-
organisatie de dienstplichtigen eerst vijf jaar bij het
gewone (lees „actieve”) leger, dan vijf jaar bij de
reserve en ten slotte vijf jaar bij de landweer inlijft.

Wij konden dit, meenen wij, niet weeten, en er dus
niet met rekenen. Maar ten principiele doet dit niets
toe of af aan onze redeneering.

„De hoofdvraag in deze is,” zoo schreven wij, „Zal
men der Kerk het recht geven zich uit te landelijken
ten deel voor te behouden, opdat zij deen bezie-
ren in haren en ontrekke aan 's lands dienst? Vrijstel-
ling uit 's lands dienst kan alleen verleend worden
uit het oogpunt van het algemeen belang; of uit
overwegingen van bijzonder aard, doch die dan
niet voor kerkenleeraars en godsdiensteleeraars alleen
kunnen gelden.”

Eigenlijk kan hierbij van *vrijstelling* geen sprake zijn.
De inlijfting van 's land verlaat aan geestelijken en
bedienaren van den godsdienst bij de erkende kerkge-
noschappen evenmin *vrijstelling* van den dienst als
aan de studenten in de godgeleerdheid.

Wel kan telkens voor den tijd van een jaar *onafhan-
gig* van den wereldlijken dienst worden verleend.
Dat de gelegenheid om onthulling van den dienst
te verleenen moet openstaan spreekt vanzelf. Alleen
ziet wij niet in, waarom daarbij alleen van kerke-
leeraars of godsdiensteleeraars zou sprake weeten; of
liever van deen alleen mag daarbij geen sprake zijn;
en dit te minder, wanneer de dienstplicht naar het
plan van den minister Bergmans, zoodat Dr. Kuiper
thans heeft bekend gemaakt, vijftien jaren zal duren.

Hiermee werkt de redactie er zich nog dieper
in. Er blijkt toch uit, dat ze zich gansch
geen voorstelling maakt van de moderne leger-
organisatie. Anders toch kan ze niet ondersteld
hebben, dat eenig minister in welk land ook, bij
nieuwe legerorganisatie nog met een stelsel van
vijftien jaren dienstplicht voor den dag zou komen.

Of overigens de vrijstelling van leeraaren en
theologische studenten verleend wordt met het
oog op hun stand, of met het oog op het
algemeen belang, is een vraag die ons koud
laat.

Ook wie uit het algemeen belang redeneert,
komt toch weer op het karakter van hun stand
terrug.

In de *Basin* geeft de heer L. C. F. van
Kamp, van Wormerveer, dat tweede stuk over
de verhouding van de kerk tot de Overheid:

„Maar hoe ontkomen wij nu aan de valse positie,
waarin de Overheid ons gewrongen heeft? Hadden
wij geen kerkelijke goederen en alzo geen behoefte
aan rechtzinnigheid, de oplossing ware gemakkelijk.
Tenlijk is de Kerkelijke Kas der Ned. Ger. niet anders
dan een goederenkas, om als het geen goederen te
bedienen. Is ga voorbij dat zij ook dienstaar is aan
de theorieën, waarin het onderscheid tusschen do-
lantie en schuldigheid wordt gesteld — een onderscheid,
waarmee helaas! de werkelijkheid maar al te zeer in
strijd is. Wie die de komst van Gods Koninkrijk
beoogt zoo niet wenschen, dat er nog een reformatie
moet opstaan, maar omgekeerd! Als men de
intuïtieve van de Kerkelijke Kas aanklaagt als een ver-
grijp van de kerk voor de Overheid, dan begrijpt hij
die beschuldiging niet. Een kerk maakt zich als kerk
voor de Overheid openbaar door haar belijdenis, niet
door een officieel verhouding; zij wordt de Overheid
niet openbaar, maar omgekeerd, zoodat de
nationale leven sterker is. De Ned. Ger. kerken geven
daarenboven nog kennis van haar bestaan, of om in
haar taal te spreken van de tot stand gekomen refo-
rmatie, aan de Overheid met overlegging van belijdenis-
schriften en kerkenorde. Kan niet met meer recht tot
ons het verwijt gericht worden, dat wij ons, als kerk,
voor de Overheid openstellen, dan dat wij ons, als kerk,
immers dat reglement beantwoordt aan de wet op
de Kerkgenootschappen, waarin de kerk beschouwd
wordt als een menschelijke vereniging, inkrake gods-
dienst.”

Moeten wij dan Kerkelijke Kassen oprichten? De
algemeene stemming is er in onze kerk sterk tegen.
De scheiding tusschen leger en behoor, zoodat die
in de Herv. kerk bestond en nog bestaat, moedigt
weinig aan, om zulk een scheiding, zij het ook in an-
deren vorm, bij ons in te voeren. Wel zie ik niet in
dat het weeten der kerk ook naar enigzins wordt
gedoed als zij haar goederen door een vereniging
haar behoeften, maar de praktische moeilijkheden kunnen
veel worden. De kerkelijke recht, aanveend om een
bestuurlijk als zoodanig onschadelijk te maken, krijgt
altijd een verdacht karakter; al geef ik gaaf toe, dat
het veraken van verplichtingen, die men op zich ge-
noten heeft, een slotte censurabel maakt. Hoe ge-
makkelijk kan echter het stofteel belang hier nood
zakelijk om den langzamen gang van de Gereformeerde
tuchtloosheid prijs te geven!

Indien wij echter geen Kerkelijke Kas willen, zoo
geraken wij naar mijn oordeel bij handhaving van de
bestaande wet op de kerkgenootschappen nimmer tot
zulk een verhouding jegens de Overheid, als het weeten
der kerk verdient. Zoo zouden wij op een andere wet
gevoerd worden, maar omgekeerd! Als men de
kerk hier uit geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie aan; hielden wij op met het
luidse gerop van „vrije kerken”; eischen wij nog een
schijsing op het gebied moeren aandringen. Maar
hier staat ik geheel in 't duister. Hoe zal de Overheid de
kerk in haar geestelijke karakter eeren? Vatten wij ar-
tikel 36 der Geloofsbijbelingen in in historischen zin
op, en geven wij er geen verzachtende, moeilijk te
verdedigen interpretatie